

POSTANOWIENIE

Dnia 26 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Żmij

w sprawie z powództwa P.G. i B.G.

z przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.

o ustalenie,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 8 grudnia 2021 r. sygn. akt. I ACa 299/21

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 26 października 2023 r.,

w przedmiocie wniosku i oświadczenia SSN Jacka Widły o wyłączenie od orzekania w sprawie I CSK 3519/22,

**ponownie przekazuje wniosek do rozpoznania Sądowi
Najwyższemu - Izbie Cywilnej.**

UZASADNIENIE

We wniosku z 4 kwietnia 2023 r. SSN Jacek Widło na podstawie art. 51 k.p.c., stosując odpowiednio art. 48-49 k.p.c. zwrócił się o wyłączenie go od orzekania w sprawie oznaczonej sygn. akt I CSK 3519/22, wskazując, że wniosek złożył z uwagi na treść wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu z dnia 8 listopada 2021, (Dolińska-Ficek, Ozimek, 49868/19 i 57511/19), która w jego ocenie powoduje poważne ryzyko traktowania orzeczenia wydanego w takiej sytuacji jak w warunkach nieważności postępowania oraz ryzyko powstania roszczeń odszkodowawczych.

Zarządzeniem z 5 kwietnia 2023 r. Prezes Izby Cywilnej Sądu Najwyższego na podstawie art. 26 § 2 i 3 ustawy o Sądzie Najwyższym przekazał wniosek

SSN Jacka Widły z 4 kwietnia 2023 r. Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, wraz z aktami sprawy celem nadania mu dalszego biegu.

Postanowieniem z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie I NWW 89/23 Sąd Najwyższy na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych stwierdził swoją niewłaściwość i wniosek SSN Jacka Widły o wyłączenie od orzekania w sprawie I CSK 3519/22 przekazał do rozpoznania Sądowi Najwyższemu – Izbie Cywilnej.

Zarządzeniem nr 116/2023 z dnia 5 października 2023 r. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, na podstawie art. 14 § 1 pkt 8 w zw. z art. 28 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym oraz § 4 pkt 7 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 lipca 2022 r. – Regulamin Sądu Najwyższego wskazał Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych jako właściwą do rozpoznania wniosku SSN Jacka Widły o wyłączenie go od orzekania w sprawie o sygn. I CSK 3519/22.

W związku z ww. zarządzeniem Pierwszego Prezesa SN z dnia 10 października 2023 r. Przewodniczący Wydziału I Izby Cywilnej Sądu Najwyższego przedstawił akta sprawy I CSK 3519/22 Prezesowi Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W przedmiotowej sprawie Sąd Najwyższy związany jest wydanym w dniu 22 czerwca 2023 r. postanowieniem w sprawie I NWW 89/23 stwierdzającym niewłaściwość Sądu Najwyższego Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych do rozpoznania wniosku SSN Jacka Widły o wyłączenie od orzekania w sprawie I CSK 3519/22 i przekazującym tenże wniosek do rozpoznania Sądowi Najwyższemu – Izbie Cywilnej.

Wskazany wyżej orzeczeniem związane są również organy Sądu Najwyższego, a wydane przezeń zarządzenia nie mogą odnosić skutku wobec poprzedzającego je, wydanego w dniu 22 czerwca 2023 r. postanowienia w sprawie I NWW 89/23. Organy Sądu Najwyższego wydawanymi przez siebie decyzjami nie mogą ingerować w sferę zastrzeżoną dla niezawisłego Sądu, jak również zmieniać jego decyzji. Orzeczenie Sądu Najwyższego jest

orzeczeniem ostatecznym (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 października 2015 r., SK 63/12).

Ostatecznie podkreślić należy wątpliwość odnośnie do prawidłowości i zasadności podjętej procedury oraz wskazanych w zarządzeniu nr 116/2023 z dnia 5 października 2023 r. Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego podstaw prawnych.

Zgodnie z art. 14 § 1 pkt 8 u.s.n. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego kieruje pracami Sądu Najwyższego i reprezentuje Sąd Najwyższy na zewnątrz, w szczególności wykonuje inne czynności określone w ustawie, regulaminie Sądu Najwyższego i innych aktach normatywnych.

Jak stanowi art. 28 § 2 u.s.n. Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą izby, do której sprawa została przekazana, uznając, że izba ta nie jest właściwa do jej rozpoznania, zwraca się do Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego o wskazanie właściwej izby. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego może odmówić przekazania sprawy do innej izby.

Z kolei stosownie do § 4 pkt 7 Regulaminu Sądu Najwyższego, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wykonuje czynności określone ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, innymi powszechnie obowiązującymi przepisami prawa, w tym niniejszym rozporządzeniem, w szczególności rozstrzyga spory co do właściwości izb w zakresie rozpoznania danej sprawy.

Biorąc pod uwagę powyższe przepisy, nie może być mowy o występującym pomiędzy IKNiSP, a IC Sądu Najwyższego sporze co do właściwości izb odnośnie do wniosku SSN Jacka Widły z 5 kwietnia 2023 r. Dla istnienia takiego sporu konieczne jest spełnienie określonych przesłanek. Po pierwsze, Prezes Sądu Najwyższego musi uznać, że sprawa nie należy do właściwości izby, której pracą kieruje i przekazać sprawę do właściwej izby (ten krok został spełniony). Po drugie, Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą izby, do której sprawa została przekazana, uznając, że izba ta nie jest właściwa do jej rozpoznania, musi zwrócić się do Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego o wskazanie właściwej izby. Tego zaś kroku w przedmiotowej sprawie zabrakło. W aktach sprawy brak jest odpowiedniej decyzji Prezesa kierującego pracą IKNiSP, w której zwróciłby się do Pierwszego Prezesa SN o wskazanie właściwej izby.

Brak jest również w aktach sprawy jakiegokolwiek wniosku Prezesa IC do Pierwszego Prezesa SN o wskazanie właściwej izby. Nie mogło zatem w realiach przedmiotowej sprawy dojść do wydania zarządzenia nr 116/2023 z dnia 5 października 2023 r. na podstawie wskazanych w nim podstaw prawnych z uwagi na brak sporu co do właściwości izb, podkreślając ponownie, że w sprawie I NWW 89/23 wydano w dniu 22 czerwca 2023 r. postanowienie stwierdzające niewłaściwość Sądu Najwyższego Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych do rozpoznania wniosku SSN Jacka Widły o wyłączenie od orzekania w sprawie I CSK 3519/22 i przekazujące tenże wniosek do rozpoznania Sądowi Najwyższemu – Izbie Cywilnej. Orzeczenie to jest ostateczne i wiąże zarówno Sąd Najwyższy, jak i jego organy.

Ponadto ponownie należy przytoczyć argumentację podniesioną w uzasadnieniu postanowienia z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie I NWW 89/23.

Zgodnie z art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1093, dalej: „u.s.n.”) do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Sąd rozpoznający sprawę przekazuje niezwłocznie wniosek Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych celem nadania mu dalszego biegu na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Przekazanie wniosku Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania.

W pierwszej kolejności zauważyć należy, że w oświadczeniu i wniosku SSN Jacka Widły brak jest okoliczności, które mogłyby przemawiać za rozpoznaniem tegoż wniosku w trybie art. 26 § 2 u.s.n. Nie zawiera on bowiem jakiegokolwiek treści związanej z brakiem niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. W takiej zaś sytuacji, wniosek SSN Jacka Widły winien być rozpoznany w trybie art. 52 § 1 k.p.c., stosownie do którego, o wyłączeniu sędziego rozstrzyga sąd, w którym sprawa się toczy.

Ponadto na przeszkodzie rozpoznania wniosku SSN Jacka Widły w trybie art. 26 § 2 u.s.n. stoi wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 5 czerwca 2023 r. w sprawie C-204/21R orzekający w pkt 4, że przyjmując i utrzymując w mocy art. 26 §§ 2 i 4-6 i art. 82 §§ 2-5 ustawy o Sądzie Najwyższym, w brzmieniu nadanym ustawą z 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, jak również art. 10 tej ustawy, przekazujące do wyłącznej właściwości Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego rozpoznawanie zarzutów i zagadnień prawnych dotyczących braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego, Rzeczpospolita Polska uchybiła zobowiązaniom, które na niej ciążyą na mocy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty Praw Podstawowych, jak również na mocy art. 267 TFUE i zasady pierwszeństwa prawa Unii.

Sąd Najwyższy, w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów z 8 stycznia 2020 r., sygn. akt I NOZP 3/19, mającej moc zasady prawnej, przypomniał, że podstawą funkcjonowania Unii Europejskiej jest wzajemne zaufanie państw członkowskich, w szczególności przez przestrzeganie prawa UE. Z tego względu, zgodnie z zasadą lojalnej współpracy wyrażoną w art. 4 ust. 3 akapit pierwszy Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. 2004, nr 90, poz. 864/30 ze zm., dalej: „TUE”) – Państwa Członkowskie zapewniają na swym terytorium stosowanie i poszanowanie prawa Unii oraz podejmują w tym celu środki służące zapewnieniu wykonania zobowiązań wynikających z traktatów lub aktów instytucji Unii. Realizacji celów Unii służyć ma system sądowniczy, na który składa się Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz sądy państw członkowskich. Zapewnienie jednolitego stosowania prawa Unii na całym jej obszarze wymaga ścisłej współpracy TSUE oraz sądów państw członkowskich. Jej ramy wyznacza procedura odesłania prejudycjalnego przewidziana w art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (tekst skonsolidowany Dz.Urz. UE 2016 C 202, s. 1, dalej: „TFUE”), która, ustanawiając dialog między sądami, zwłaszcza między Trybunałem a sądami Państw Członkowskich, ma na celu zapewnienie jednolitej wykładni prawa Unii, umożliwiając tym samym zapewnienie jego spójności, skuteczności i autonomii.

Nie ulega zatem wątpliwości, iż każdy sąd krajowy, w tym Sąd Najwyższy, działający w ramach swojej właściwości, ma jako organ państwa członkowskiego obowiązek, zgodnie z zasadą współpracy wyrażoną w art. 4 ust. 3 TUE, stosować w całości podlegające bezpośredniemu stosowaniu prawo Unii i zapewnić ochronę uprawnień wynikających z tego prawa dla jednostek.

Treść wyroku TSUE oraz jego uzasadnienia prowadzi do konstatacji, że w odniesieniu do Sądu Najwyższego – Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych zakwestionowano jej wyłączną właściwość w sprawach wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Nie ulega zatem wątpliwości, że rozpoznawanie wniosków i oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, w tym również obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego, ma się odbywać na zasadach ogólnych według właściwości wynikającej z właściwych przepisów proceduralnych.

Wskazać też należy, że w orzecznictwie zarówno Trybunału Sprawiedliwości, jak i Sądu Najwyższego wskazuje się, że w przypadku stwierdzenia sprzeczności między przepisem prawa krajowego a przepisem prawa UE, rolą sądu krajowego jest w pierwszej kolejności podjęcie próby prounijnej wykładni przepisu prawa krajowego. Obowiązek prounijnej wykładni niezgodnego z prawem unijnym przepisu sięga tak daleko, że sąd krajowy może pominąć przepis prawa krajowego i w jego miejsce zastosować inny przepis prawa krajowego, który będzie zgodny z prawem UE lub którego wykładnia taką zgodność pozwoli uzyskać. Jeżeli natomiast sąd krajowy nie może zinterpretować przepisu prawa krajowego w sposób zgodny z prawem UE lub nie znajdzie w krajowym systemie prawnym innego przepisu, który mógłby zastępczo stanowić podstawę prawną dla rozstrzygnięcia sprawy w sposób zgodny z prawem unijnym, należy rozważyć kwestię odmowy zastosowania przepisu prawa krajowego (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 24 stycznia 2012 r. w sprawie C-282/10 *Dominguez*, wyrok Sądu Najwyższego z 19 października 2012 r., III SK 3/12).

Z tych wszystkich względów należało uznać, że Sąd Najwyższy – Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie jest właściwa do rozpoznania wniosku SSN Jacka Widły, jak również związana wydanym postanowieniem z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie I NWW 89/23.

W powyższych okolicznościach, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. w zw. z art. 200 § 1⁴ k.p.c. w zw. z art. 52 § 1 k.p.c. ponownie przekazał wniosek Sądowi Najwyższemu – Izbie Cywilnej.

(P.S.)

[ms]